

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-64>

**ONYMS IN THE NOVEL “CARD OF MARIA”
BY OLEKSANDR KOZYNETS**

**ОНІМИ В РОМАНІ ОЛЕКСАНДРА КОЗИНЦЯ
«КАРТКА МАРІЇ»**

Kravchenko L. O.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the department
of Ukrainian language
and applied linguistics,
Taras Shevchenko National University
of Kyiv*

Kravchenko L. O.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
та прикладної лінгвістики
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

Kozynets O. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the department of
speech therapy and speech psychology,
National Pedagogical Drahomanov
University*

Kozynets O. V.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри логопедії
та логопсихології
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова*

Oliinyk A. O.

*Student at the Department of Ukrainian
language and applied linguistics
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Oliinyk A. O.

*студентка кафедра української мови
та прикладної лінгвістики
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

У всіх мовах світу традиційно виділяють та протиставляють одна одній дві групи лексики: оніми (власні назви) та апелятиви (назви загальні). М. Кочерган, досліджуючи власні назви, зауважив, що оніми мають на меті виокремлювати об'єкт, який вони називають, з низки подібних, а також індивідуалізувати та ідентифікувати його [2, с. 315]. Тобто оніми називають окремі одиничні об'єкти й вирізняють кожен об'єкт з-поміж інших подібних. Це і є їхня основна функція. А апелятиви, навпаки, спрямовані на те, щоб узагальнити однорідні об'єкти, тож узагальнення – їхня основна універсальна функція. З цього випливає, що оніми – вторинні, а апелятиви – первинні, оскільки спершу

з'являлися назви загальні, для позначення груп об'єктів загалом, а потім виникали власні назви, задля розрізнення цих об'єктів.

Оніми. Літературна ономастика бере за основу традиційну ономастику, тож і класифікації, і правила вживання онімів у них подібні. Ми дослідили оніми в художньому творі, спираючись на закони загальної ономастики. Для дослідження онімного простору було обрано дебютний роман сучасного українського автора Олександра Козинця «Картка Марії» (2020).

На матеріалі цього роману було укладено загальну таблицю онімів, використаних у творі, з їхнім описом та всіма можливими мікроконтекстами, у яких ці оніми траплялися. Загалом у романі виявлено **2390** вживань онімів у різних контекстах.

Серед них – **1983** слововживання антропонімів: «– *Справа в тому, що Андрій показав мені вашу візитку й картку Марії*» [1, с. 262]; **191** слововживання топонімів: «*Історична частина Ліона – унікальний комплекс ренесансної житлової забудови, до речі, другий за величиною після Венеції*» [1, с. 247]; **113** слововживань теонімів: «*Біля тебе завжди є прояв Бога, та й не один – твоя дружина й мама*» [1, с. 41]; **44** слововживання хремотонімів: «*Підійшов офіціант, Влад обрав швидко – шоколадний круасан із чаєм «Альпійський луг»*» [1, с. 231]; **39** слововживань ергонімів: «– *Якщо ви не заперечуєте, тут неподалік є чудове кафе «Ярослава». Дуже колоритне місце, популярне серед багатьох киян*» [1, с. 45]; **18** слововживань хрононімів: «*Одного вечора, вкотре оглядаючи полиці з книгами й сувенірами, Нютине око зупинилося на писанці – подарунку до Великодня*» [1, с. 153]. Також одноразово в романі були вжиті зоонім: «*Але коли я назвав його Тріксом, він замуркотів і почав тертися об ноги, потім виліз мені на коліна, поставив лапи на плечі – наче обійняв*» [1, с. 101] та міфонім: «*Був би таким собі сучасним Джином! О-о-о, які я бажання міг би втілювати!*» [1, с. 118].

На діаграмі 1 подано групи онімів, представлені в романі «Картка Марії», у їхньому кількісному та відсотковому слововживанні. Чотири з них мають найбільшу кількість слововживань у романі. З цього випливає, що антропоніми (83% від загальної кількості слововживань онімів) складають основу онімного простору роману.

Антропоніми. Нижче представлена антропонімія роману Олександра Козинця «Картка Марії», оскільки антропоніми – це ядро онімного простору твору.

Роман «Картка Марії» Олександра Козинця – історія таємничої картки Діви Марії, яка потрапляє до рук головному герою Владиславу

та допомагає змінити на краще його долю та життя ще дванадцяти інших героїв. Більшість персонажів роману – реальні люди, яким автор дав інші імена, щоб переосмислити їхні образи по-своєму. У романі можна простежити кілька взаємопов'язаних сюжетних ліній, які переплітаються. «Картка Марії» нагадує літературний серіал, де кожен розділ розкриває та доповнює попередній, а сюжетна лінія розгалужується, немов гілки дерева [3].

Діаграма 1. Співвідношення кількості слововживань онімів у романі «Картка Марії»

Дослідивши роман «Картка Марії», ми з'ясували, що у своєму творі автор використав такі **імена людей: чоловічі імена:** *Абремо, Андрій, Афанасій, Василій, Владислав (Влад, Владик, Владуня), Жильбер, Казимир, Леонардо, Марк, Микола (Коля), Миколай, Михайло, Ніколас, Олександр (Саша, Сашко), Олексій, Петро, Пилип, Сергій, Тарас, Хома; жіночі імена:* *Антоніна, Василина (Васька), Вікторія, Ганна, Ірина (Іра), Карина, Лариса, Ліна, Людмила (Лю..., Люда, Людонька, Людочка), Марина, Марія, Мона Ліза, Надія, Нюта, Оксана, Олесья (Олеська), Ольга (Оля), Світлана, Таня.* Оскільки автор використовує як власне українські імена, так і традиційні українські імена іншомовного походження в адаптованій формі, ми виокремили кілька груп імен за походженням.

До імен, які генетично є давньослов'янськими за походженням, належать такі назви: *Владислав (Влад, Владик, Владуня), Людмила (Лю..., Люда, Людонька, Людочка), Світлана*. Зауважимо, що найбільше в романі імен, що походять від давньогрецьких назв: *Андрій, Афанасій, Василій, Микола (Коля), Миколай, Олександр (Саша, Сашко), Олексій, Петро, Пилип, Тарас, Хома, Ірина (Гра), Лариса, Ліна, Оксана, Олеся (Олеська)*.

Автор використав також імена, які походять з латинської мови: *Марк, Сергій, Антоніна, Вікторія, Карина, Марина*. На відміну від інших імен, імена *Марк* та *Карина* – не адаптовані до української мови, а вжиті в їхніх питомих формах, які нині є модними й сучасними.

Автор використав також антропоніми давньоєврейського походження: *Михайло, Василина (Васька), Ганна, Марія, Надія, Нюта (коротка форма імені Анна)*. У романі є два чоловічі італійські імені: *Абремо, Леонардо* (художник *Леонардо да Вінчі*), а також одне жіноче – *Мона Ліза*. У творі вони пов'язані з італійською культурою (*Мона Ліза* – безпосередньо з живописом, як згадувана постать) і допомагають відтворити її колорит. Є у романі й чоловічі французькі імена: *Жильбер, Ніколас* (їхня роль – переконати читача в тому, що герої – справжні французи); чоловіче ім'я, запозичене з польської мови: *Казимир* (український художник *Казимир Малевич*); жіноче ім'я скандинавського походження: *Ольга (Оля)* [1].

Тож у підсумку зазначимо, що, здійснивши аналіз онімного простору роману «Картка Марії» письменника Олександра Козинця, ми дійшли висновку, що в тексті представлено багато різних груп онімів, але найчисленнішою групою є антропоніми – імена та прізвища людей. У романі «Картка Марії» зафіксовано 26 чоловічих та 27 жіночих імен українського та іншомовного походження, включно з їхніми варіантами. Також у творі зафіксовано два псевдоніми. Загальна кількість слововживань імен становить 1798 вживань у різних контекстах. Меншою за обсягом є група прізвищ: у романі представлено 23 прізвища, переважно українських за походженням.

Дослідивши персонажів роману, ми зауважили, що в «Картці Марії» переважають герої, на створення яких автора надихнули реальні люди. Усім персонажам автор дав не випадкові імена з глибоким підтекстом, який розкривається впродовж роману. Кожне ім'я стає додатковою характеристикою героїв. Також у тексті нерідко трапляються антропоніми на позначення реальних історичних постатей, які допомагають створити історико-культурне тло твору.

Ключову роль у романі відіграє ім'я Марія, яке для автора є особливим і навіть сакральним.

Література:

1. Козинець О. Картка Марії : роман. Львів : ЛА «Піраміда», 2020. 288 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 407 с.
3. Олійник А. Книга, яка навчила мене літати : рецензія [Електронний ресурс]. URL: <http://bukvoid.com.ua/reviews/books/2020/12/13/152218.html>